

ու իր ժողովուրդն երջանկացնել: Նա իր տէրութիւնը գտաւ խիստ յօշոտուած եւ յափշտակուած, մեծ մասամբ աղքատացած եւ կողպտուած: Բայց դժուար է հաւատալ, թէ նոր կառավարութիւնն ինչքան բարեք բերեց երկրին:»

Առաջ բերեմք եւ Բէհման Միրզայի վկայութիւնը:

«Երբ որ Չղաւ Օշի ուպարայեաի գալստեան լուրն տարածուեց եւ նա սկսեց մտնեալ Երիւանին ու Նախիջևանին, Շահաբադս նկատելով, որ նրան դիմադրելու ոյժ եւ կարողութիւն չուէր, մտածեց իրեն վարկաբաստան խորքերն Երիւանին, Նախիջևանին եւ նրանց շըլակայ տեղերէ բնակիչներին: Այդ բնակիչներէ մեծ մասը փախչաւ ճանապարհին, մահաւաղ երիւանին եւ Նախիջևանի շէյքերէ մեծ բազմութիւնը հիւանդութիւնից սնչացաւ: Նրանց շըլեյուց յետոյ Շահաբադս հրամայեց, որ բոլոր արտերը հրէհեն, այրեն, որպէս զի Չղաւ-Օշլաւ դորքը չկարողանայ պաշար գտնել:»

Ինչպէս տեսնում ենք, Բէհման Միրզան վաճառականութեան մասին ոչ մի խօսք չէ ասում:

Ազամ Օլէաիլուս եւս ոչ մի խօսք չէ ասում գաղթականութեան եւ նրա պատճառների մասին, այլ միայն հարեւանցի յիշում է, խօսելով Ջուղայի մասին, թէ «Նոր-Ջուղայի բնակիչները բրիտանիայ-Հայեր եւ, մեծ մասը վաճառական եւ շատ հարուստ, որոնց Շահաբադս փոխադրեց Մեն-Հայաստանից:»

Նոր-Ջուղայի երկհատոր պատմութեան հեղինակ Գ. Յովհան Գարութիւնեան, ահա ինչ է ասում:

«Աս (Շահաբադ) ստացաւ զանազան քաջ աշխարհակալի եւ հանճարամտութեան, այլ յամենայնիք ի նոսա առաջնորդէր իւր նքատմիտ հնարագիտութիւն: Որպէս գործը նորա արպազդաննն, լեւալ էնա այր կործանմիտ քաղաքագէտ՝ օգտախնդիր էր: Ի գործողութիւնն շըլակայեաց, եւ ըստ ժամանակակից պարագայի յայտարարեալ եւ զգործն իւր՝ ուշ եզեալ իւրում օգտի: Ճանաչէր նա զազգ Հայոց՝ զգործունեութիւն, զգրաբանութիւն, զհանճարամտութիւն եւ զմտադիր հպատակութիւն նոցա, որոց վաճառականութիւնն նախանձնէր արար զնոսա յաշ իւր...: Վասն որոյ վարեաց զդոգովարդ՝ Հայոց ի Պարսկաստան, զի որք երկրպագործն իցեն եւ շինականք զգաւառաւ եւ զգեղջ Պարսկաստանի ծաղիկեցուցեն մշակական արհեստի, եւ որք երեսիլքն իցեն եւ վաճառականք շահաբեք տուրեւառութեամբը ճոխացուցեն զքաղաքս իւր՝ եւ ի համբաւի հարցնն զանուն Պարսկաստանի:»

(Էւրոպականի.)

Հ. ԱՌԱՅԵԾԱԾԱՆ

Գ Ր Ա Վ Ա Ն

ԽԻՎԵՐ ԵՒ ԻՐԻ ԻՄՇՈՍՈՒԹԻՒՆՆ

(Էւրոպականի.)

Տիֆլիսէն ետքը՝ ինքեին յառաջ կու գայ այն հարցեալ թէ արգելք նշնայի՞ն համեմատութիւններ չէն կրնար գտնուիլ Ս. Գրոց միւս մասերուն մէջ այլեւայլ տեղեր: Անկարելիութիւն չկայ, ինչպէս բացատրեցինք, Աքիկարի նախնականին համար, եւ արդեամբք կը գտնուին այլեւայլ կէտեր: Բնական է որ նախ համեմատելի կէտեր փնտռենք իմաստութեան դրեքու մէջ, ուր նշնպէս առածներու եւ վճիռներու հրաշալի հաւաքումներ կան ամենայն ճոխութեամբ, Գիրքն Առաակաց, Ժողովոյ եւ Սիրոյ, եւ ուր նշն սոք կը գտնենք վարդապետութեանց մէջ՝ սկսելով առահասարակ «Որդեակ» եւն (յատկանշան Սիրաբայքով), որ չրէից քով ալ հին ժամանակի վարդապետութեան սովորական ձեւն էր: Սիրաբայքը եւն համեմատութեան կէտեր:

Սիրաբ, Դ, 26:

Աքիկար (Հայ էլ 137):

1. «Այլ բառապարտէ զհաւան փոյս (— μη βιάσθαι ὅδον ποταμοῦ)», եւ մի ստանար առն յիմարի գանձն քո: (Այսինքն՝ «Այլ խոյսիս չորդէ՛ք» յոյձանց փոյս, եւն):»

1. Որդեակ բնո առն առնեալք եւ շէք փոյս յաւանիւս քո խոյսիս յոյսիս: (Այս միայն: Այլ կալ ընդդէմ յորձանաց գտայ: — Ի՛շ 185՝ «Որդեակ, ընդ առաջեալ եւ ընդ յարուցեալ գեաղ» մի անցանդեցեալ եւն:»

Սիրաբ ԴԲ, 17—8 (Հայ՝ 14—5):

Աքիկար (Հայ՝ 136):

2. Զան զկապար զինչ ծանր լինիք, եւ զինչ առնուն նորա թէ ոչ յիմար: Չաւալ եւ զաղ եւ զանիթս երկաթոյ գիւրին եւ կրէ՛ք քան զմարք անմիտ:

2. [Որդեակի կերպ գառնի՛ք եւ արքի լինք: Եւ ոչ եր լինք քան զաղքատութիւն: ի՛շ Բարձի, աղ եւ իւր ծանր քան զպարտուն...]

— Առաւ, ի՛շ, 3. Զար ծանր եւ, եւ աւաղ քօտաւ: Ինն առ ի բաւան, բայց բարկութիւն անզգամ ծանրադոյն եւ քան զերկուսեան:

Բարձի երկաթ եւ քարինի կ'ընդայ ուսոց իմոյ, եւ լաւադոյն էր ինձ քան անմիտին ընդ անգործի եւ անմիտի: — (Ասորիք՝ «Որդեակ, բարձի աղ եւ շարժեցի զկապար, եւ ոչ էր ծանր քան հաւաքումնէլ զպարտուն զոր չէ առեալք ի փոխ առնալ: Որդեակ, կընք երկաթ, եւ շարժեցի քարիս, եւ ոչ էր ծանր քան բնակիլ ի տան անեւոյ»)։

1. Այսպէս ուրեքն հոս յոյնն ու հայը ընդմէջ համալայն եւ Գարեբ եւ միայն Ասորիք, որ կը կորոյց արգի օրինակն համեմատ «Այլ կալ ընդդէմ յիմար»: Բայց այս սխալ ըլլալու եւ զինչէր վրեժն «Եւնարք քառն աղ», զայն փոփոխութեամբ արամական բնագրին՝ կարգաւ «գետ», որով համեմատութիւնը ընդամասր կ'ընայ:

2. Պակաքեալն՝ զի հայերենն ունի, կայ միայն նաեւ Ասորեանին մէջ, քիչք նոյն կերպով: Ասորեանք միայն ասիկա ունի. լուծի ուսն յալբոյք մտերեւ: Այս ահա նաեւ երկուքն ալ, բայց աւելի պարզ ձեւով: Առաւ բականք անս վրեժ:

Համեմատութեան կէտերը բաւական անհերքեալ են, ասկից արդեամբք փոխառութիւն մ'ենթադրէ, եւ մըր որմէ, Սիրաք Աքիլարէն թէ հակառակը. այսպիսի տեղերը գծուած և առաջնութիւնը որոշել, ամառական որ արդի օրինակներն ալ անխափ պէտքաւոր թեմք հաղորդած են առածներու Միտ գրուի գաղափարաց նմանութեան ոչ միայն Սիրաքայ, այլ նաեւ Առակաց գրոց մէջ։ Բառակապու վերջնային հետ ալ մէկ երկու նմանութիւններ կը նշանակեն քննիչք Աքիլարու առածներէն, եւ կարծեալ հոս հոյ թարգմանութիւնը միշտ կէտ մը լուսաւորել կրնայ, Այս Համեմատութիւն մը՝ Աֆորէի առակներէն։

Առակք, Լ, 21 եւն։

Աքիլար (Աորքին)։

“Երեւել շարժի երկրի, եւ շարժի ոչ կորէ Տանգարուի, եթէ ճառայ թագաւորները, եւն։

“Չորք երբ են, որոց ոչ կորէ արդայ կալ ընդդէմ,

— (Լ, 24) “Չորք են որ փոքր են յերկրի, եւ նոքա իմաստազոյցք են քան մաստունս. մրիւնն են եւն։

“Չորք երբ են որ ոչ կորեն թաղելն, եւն։

Ինչպէս կը տեսնուի՝ Համեմատութիւնն առանձնեւոր. ընդհանուր ձեւիկ նշխարութեան վրայ է գլխաւորաբար. երկուքին մէջ ընդհանրութիւն, անմիջեք եւ իրը թուական խնդրու բաժնուած՝ յառաջ կը բերուին։ Հայերէնին մէջ խիստաւ յիշեալ առածները չկան։ Ասոր փոխարէն կայ հաստատ մը յատուկ վերնագրով ալ, որուն մեծ նշանակութիւն կու տայ ի մասնաւորի Հարկին՝ Այս հաստատն ու խորագրին է հետեւեալը (Էջ 140 — 141)։

Հարցում թագաւորաց որդիք, եւ դատարանի խիտայ։ Հոգայ, եւ Բաղի-յն հարցի ի խիտին, եւ — ի խիտին ի Կը-Բէ-Լ։ Չորս բան զմարդոյն առջ լոյսն շառացանէ՝ ի վերայ ծաղկած նային. բորիկ փանաւն կոխին, եւ ի հետ ջրի վերայ զնախ. եւ զիւր բարեկամն տեսնուի. — Չորս բան զմարդն գրացնէ եւ առաջը զահէ. փուշ հաղնին, եւ յսի հանք բան որ իւր զիւր թիկի, ի տանէն սրտան հնչա եւ առաջը լինայ, եւ զիւր հեռաւորն բարձր տեսնուի. — Եւ շարք իրք է որ զմարդոյն հարկին աւելնն ամենայն ժամաւ. զարդ ի խաւսին, ամեն բանի իւրապ լոյսայ, իւնաւք հինաւի, պակասեալ անհինն ամենայն ժամաւ. — Եւ. Դ. իրք է որ զմարդոյն երեսն բուրն ասան, սիրտ արտաթ թիւնն, շատախաւսին, եւ զոր ոչ գիտելոյ պարեմայն, ամեն բան թաղալ ցանկեն. յարել ի նկար ընկնելն եւ զոր ոչ գիտէ ի նկար ընկնել եւ առ թէ գիտմի. եւ ստախոսութիւն։ — Հոյնն Պրիտիտիսի եւ ասանէ եթէ յերկրի զհնչ կոչ քաղցր։ Եւ. Ա. ման թէ երեսայ, որ ամաւթ անի քաղցր է նա. զի ամենայն շարք ի յրաւթնէն եւ անմասնութիւնէն ծնանին. Եւ այս էր իւրան զոր ուսուցի կամ թանառ, եւն եւն։

Մենք այս կտորին մեծ նշանակութիւն չենք տար, անոր համար որ յայտնապէս յետաժամաւ է. նաեւ միայն լիովին հաւանի եւ աղաւաղ լեզուն տար ապացոյցն է, վրան զի թէ եւ իսկորի արդի հայերէնին մէջ ալ համապատասխանութիւնք չեն պահպարդ (— որովք նշխարն ուշ ժամանակի արդիւնք են ըստ մեզ, բուն թարգմանութիւնք չառ ընտր

եւ առաջը լեզու մ'ունի, ինչպէս կը վկայէ նաեւ արդի բնագրին մեծ մասը. —) բայց այսպիսի աղաւաղութիւնն այլուր չի գտնուի, Գարեթալ անկապ է ամբողջը, իսկորի իւրաններուն լեռնայն ետքն, երբ կրկին պատմութիւնը պիտի շարունակուէր, յանկարծ նոր շարք մը կը սկսի շարժուի ալ խորագրով՝ “Հարցումն թագաւորաց որդեց”, եւն։ Եւ վերջնային յայտնապէս առակաւորաց հաւաքումնէ մը մեծանալն, եւ այն՝ ըստ երեւութիւն արթնալն բնագրէ մը։ Առակաւոր հաւաքման նշան մին է որ նախ “Հոգայ եւ Բաղի-յն”ի հարցումն եւ խիտին պատասխաններ կը գտնուէր, բայց յետոյ նաեւ հարցումն եւ պատասխանն “Պիտար-իտալն”։ Արդ գծուար չէ նախնայն որ “Պիտար-իտալ” և “Պիտար-իտալ”, ուստի արաւական բնագրէ մը փոխանցած։ Այս կէտին, ուստի յիշեալ կտորին նորամուտը լրացուն որ եւ տարակոյս չունիք. եւ եթէ հայ ձեռագիրք ունին՝ նշան ի մասին է իրենց բնագրին աղաւաղութեան, եւ արդէն ձեռագիրք մեծ հնուութիւն մը չունին, ինչպէս պիտի տեսնուէր։

Առակին Հարկին գիտնականը նշանակութիւն կու տայ այս կտորին ուրիշ տեսակետով։ Հոս կան երկու “Թաղաւորաց որդիք”, անուամբ “Հոգայ եւ Բաղի-յն” և “Հարցումն” կրնին եւ պատասխանն կ'առնուն առանձնեւորով. Արդ այս կէտս կրնայ լոյս մը սփռել Առակալ Լ, գլխուն, ուր նշխարէն երկու անուն կը գտնենք “ԻԻԼԻՆ” (Ithiel) եւ “ՈՒԽԼ” (Uchal), որոնք կ'ուղղէ Աֆոր որդի Եւրի իւր առանձնեւոր։ Ի հարկէ Առակաց յոյն եւ հայ թարգմանութեանք մէջ հետք չկայ ոչ ստանդ եւ ոչ նոյն գլխու հեղինակին Աֆոր մասին, ինչպէս արդէն վերն առիկ իրաւ նշանակելու. բայց անին նոյնքն երբայկանն (ու թարգմանն) աստաբականն ու Առաքաւանն թէ եւ վերջնա անունները թարգմանեցով. այսպէս երբ. (Առակէ, Լ, 1 իբր խորագրի)՝ “Բանս Աֆորի որդւոյ Եւրի, զիւրաւալն ասաց այր առ ԻԻԼԻՆ, — ԻԻԼԻՆ եւ ՈՒԽԼ, որ նոյնպէս թարգմանն եւ Ասորի” “Բանք Աֆորի, որդւոյ Եւրի, որ ընկաւալ զմարգարէութիւն, եւ ասէ այր առ ԻԻԼԻՆ, ԻԻԼԻՆ եւ ՈՒԽԼ. (Ասորի միայն “ասէ առ ԱՆԻԼԻՆ”) Առաքաւանն յիշեցիք արդէն, այսինքն՝ անունները թարգմանեցով՝ “Բանք Ժողովողն որդւոյ Ժողովող, Տեւիկ զոր խառնաւ այր ընդ որում է Բառուած”՝ եւն։ Արդ վերջնայեալ թաղաւորութեանը կը տեսնուի որ հոս ալ ԻԻԼԻՆ եւ ՈՒԽԼ իբր “Թաղաւորաց որդիք, կամ առանձնեւոր հարցումները լրացուն. եւ, որոնց պատասխանն եւս ապր Աֆոր. Այս մեկնութիւնն որով նոր լոյս մը կը սփռի Ս. Գրոց միշտ մէկ տեղւոյն վրայ,՝

1 Տես Ժեր, ուր յիշեցիք բնագրի՝ Verba Congregantis filii Vomentis, Visio մեծ։ Առաքաւանն ասպարեւթեանք մէջ լուսանցի Ժողովողն եւ նշանաւոր է որ բնագրին է Աֆոր եւն։

2 Այս տեղւոյ, ընդհանրապէս “Առակալն գրոց այլ եւ այլ Հոգայմանց եւ յարակց խորհրդներուն” Առակք “Իմաստաւոր, Աֆորի, Լամուէի, “Առակք Սորոմանի անքինք, զոր քրդիք բարեկամն Եղիկոյ արդւոյ Հրեանաւորն (ԻԵ, 1) եւ նմանաց ան Ս. Գրոց ներմասնութիւնք, պաշտէ՝ F. Kaulen, Einleitung եւ 1876, p. 268—70, եւ այլն։

վերջը կը ստիպուէր յայտարարել որ այսպիսի սերտ աշխատանք մը կրնայ խնդրոյ տակ ըլլալ: Նկատելով այն պարագանք որ ի վերջոյ Աբիկարի նախնական բնագործին մասին որոշ տեղեկութիւն չունինք:

Այսպիսի՝ Հին Կատարանի մասին: Անցինք Կոր Կատարանին, որմէ չեն պակսիր նշնակաւի հաւմատութիւններ, մանաւանդ Աւետարանի մէկ երկու տեղեր: Այս բանն ստուգելու անհնար չէ: Աբիկարի նախնական պատմութիւնն ու առանձններն, որ Յովթիմայ ծանօթ էին, բնականապէս կը չըլլին ի Հրէաստան, նաեւ բերնէ բերան. եւ այս կամ այն ճամբով կրնային աւետարանուց եւ առաքելոց ընտանեացն ու ծանօթ ըլլալ: Առաջինը նոյն իսկ Տեառն մըրդ սիրելիքն էր, որոնցմէ բաժնւած էր քանակութեամբ աւետարանաց մէջ կը գտնուէր. այսպէս առաւ Կորնտոսացիներն եւ Ռոմանց, (Մատթ. ԺԳ. Մարկ. Գ. 1 Եւն.) Դաւապոյթ թագաւորի (Մատթ. ԺԸ. 23 Եւն.) Առն տոնաւառն (Մատթ. Ի. 1 Եւն.) Երկու որդւոցն եւ Այգոյի տանուաւան (Մատթ. ԻԱ. 22 Եւն., Մարկ. ԺԲ. 1 Եւն.) Հարանեաց թագաւորի (Մատթ. ԻԲ. 1 Եւն.) Տան կուսանաց (Մատթ. ԻԵ. 1 Եւն.) Դաւապոյթ (անդ. ԻԵ. 14—30.) Թագաւորի (Մարկ. ԺԱ. 13 Եւն.) Սամարացոյն եւ Ղեւտապոյն (Ղուկ. Ժ. 29 Եւն.) Մեծատան (Ղուկ. ԺԲ. 16 Եւն.) Չար ծառային, (Ղուկ. ԺԲ. 45 Եւն.) Անպատկ թգնիւն (Ղուկ. ԺԳ. 6.) Կորնտաւ աշխարհ (Ղուկ. ԺԵ. 3.) Դաւատարին (Ղուկ. ԺԸ. 3 Եւն.) եւ բազմութիւն ուրիշներ: Աւետարանիչ յո՞ւսն կը հաստատեն որ Տէր մեր «առանց առաւիթ ոչինչ խօսէր», բայց նաեւ. «այնպիսի առակից խօսէր ընդ նոսա զանն, որոնք կարող լինէին լսել», եւ զորքնայ յետոյ աշխարհաց «մեկնէր զամենայն» (սեւ Մարկ. Դ. 33, եւ նմաններ.) Ինական իր արդ որ կրնային գտնուիլ, եւ ինչպէս Մեկնուց ծանօթ է՝ կը գտնուին, առակաց մէջ նիւթեր որ ժողովրդեան ծանօթ պատմութիւններ էին, առանի կարգ անգամ զէպքեր եւ նմաններ, զորոնք նոյն իսկ Տէր մեր զործածեց իւր վարդապետութիւնն «առակաւ ուսուցանելու համար: Եւ երբ այսպիսեաց աղբիւրը շարունակեց նախորդիստեղծական երբայական յիշատակարանի մը մէջ, բնական է որ այն աւելի լուսաւորուի իսկ մ'ալ այս յիշատակ առակին եւ առանձին: Այս կերպով ոչ անհնար եւ ոչ զարմանալի է, եթէ Աւետարանի առակաց մէջ անխախտութիւն գտնենք Աբիկարու նախնական պատմութեան, ինչպէս գտանք Տովթիմայ զով՝

Ամենէն աւելի մատարութիւն ըրած են ընդինք Չար կամ Անհաւատարիմ ծառային առակին, որուն նմանութեան կրնայ ըսուիլ նոյնութեան Աբիկարու պատմութեան հետ՝ նախ միտ գրաւ: Չէմք գիտականորէ. եւ անիկ ետքը կ'ընդունին ամեն ընդինք, ինչ կարծեաց եւ ուղղութեան ու տէր ըլլան: Այս առակն որ կրկին ձեւով կայ Աւե-

տարանի մէջ, կը պատմէ թէ անհաւատարիմ ծառայ մը յուսալով որ «յոյսմ եր... Ի գաւ... կը սկիւր» «հարկունը յիշատայ» եւ զորքնայն, ապրի եւ ընդէն եւ արքիւն, սակայն յանկարծ կու գայ տէրն «յաւաւր յորում անն ոչ ունիցի», եւ ծառայն կ'առնու իւր պարտի՝ «ընդ մէջ կորեցէ զնա» Եւն: Արդ քիչ զէպքը կ'անարկէ այս առակը: Յայտնապէս Աբիկարու եւ Կորնտոսաց պատմութիւնը: Վերջնոյս հնարիցն Աբիկարու մահուան պատարարաւորութեան, Կորնտոսաց ապահով է որ ան տէրը պիտի «յոյսմ ի գաւ», եւ «փոխանի կայոյն» ժողովրդաց զգուստն եւ արար ստիպութիւն մծծ, եւ յիշատայ եւ զարգիւնայ լուրջութեւ: Դռնէր Գորնտոսաց յոյժ, նաեւ Աբիկարու կինը կ'ուզէր յափշտակել, Եւն: Սակայն մեղած համարութեւ Աբիկարը չկործանուած օրն ու ժամը յանկարծ եկաւ՝ կրկին ըլլալ իրենց զեռնափորին, եւ Կորնտոս առաւ իւր պատիժը, բայց ի անիկ որ հրաման եղաւ. «զան հարկանել ի թիկունս եւ ի փոր նորա», այլ նաեւ որ ի վերջոյ «ի նոյն ժամու ունեցան Կորնտոս եւ պատուեցաւ» (Հմմտ. «ընդ մէջ կորեցէ զնա»): Աբիկարու թեան եւ պատժին նմանութիւնը կը մեծնայ, եթէ Մատթէի բացատրութիւնն՝ Կորեցէ զնա ընդ մէջ, եւ զիսկն նորա ընդ ինչոսորս (անհաւատաւ) քիչեւ, անդ երկու լուս եւ կ'ընէ առաջինը, համեմատենք մէկ կողման ուրիշ մէկ քաջատարութեան հետ (Մատթ. ԻԵ. 30) «Եւ զծառայց անպիտան հանի ի խառն արարին» անդ եղիցի լուս կը իրենց աստուանց. (Հմմտ. նաեւ Մատթ. ԻԲ. 13, Եւ միւս կողման Տովթիմայ զորոյ Աբիկարու եւ Կորնտոս մասին ըսածին հետ) «Եւ ինչու փոխանի նորա ի խառն» Եւն, որով հաւանական էր իրայ թէ այսպէս տեսնուէր Աբիկարու նախնականի մէջ վերջաւորութիւնը, թէ եւ արդ ի փոփոխեալ ձեւը («Ինիկար») քիչ մ'այլուցած է. ամենք աւելի մեղման են մահաւան ձեւը՝

Կորեցէ զնա ընդ մէջ, եւ զստին նորա ընդ կեղծա որո իցէ. անդ եղիցի լուս եւ կ'ընէ աստուանց. — Ղուկ. ԺԲ. 45—46. «Այս թէ ասիցէ ծառայն այն ի որով իւրում. յոյսմ ան ի ի գաւ. եւ սկսանիցէ հարկունը զծառայն եւ զապահեցան. ուսեւ եւ ընդէն եւ արքիւն. Եկեցէ անը ծառայն այնորի՝ յաւաւր յորում անն ոչ ունիցէ. եւ ի ժամու յորում ոչ զիսկն, ընդ մէջ կորեցէ զնա. եւ զամեն նորա ընդ անհաւատա իցից»:

1 Այսպէս — Ինիկար — Ինիկար ըսով «Ենիկար» (Կազմ) որով ցուեն կը մեծնի. որիւ խոյնարութեան մը համեմատ (սեւ Benfey, Kleine Schriften, p. 191) ինչի խոյնին զանց կ'առնուցան: — Հորին (ԵՂ ԳԳ-ԿԿ) Կորնտոս մահուան որ «առնուց» եւ պատուեցան համեմատութեան կ'ուզէ բերել նաեւ Յուդայի անհաւատ պարագաները, որ սակայն ընդունին չէ: Յուդայի մահը կը պատմէ Մատթ. ԻԵ. 3—9, որում համեմատ Յուդայ զգուստ ըսածին վայ «ընկէց զարծան ի ստանին, եւ իստա ինչոսորս»: Իսկ քանակապակց այն ստակով զեղեցի «զգապիսի բորով ի քերեկան օտարաց», եւ կ'ընդգաւ ապարան այն՝ ապարակ արեւան միւն: Գայտոյն յերկրորդ տեղեկութիւնն եւ զիստով առաջնոյ խօսքը (Գորնտոս Եւսթ. Ա. 18—19), «Այս ստացան զեռաւ ի փարձոց անիւրութեան եւ ստանալու (պայսպէս հայն) ըստ անման, Եսթը յորդոյն յորմեւս» «Անկալ զհաշմութիւն» բայց անկ ըստ ուղեկուս եւ յորմեւս «ստանալու» Գորնտոս ընդ

1 Մատթ. ԻԳ. 48—51. «Այս թէ ասիցէ ծառայն յոր ի որով իւրում. Տէր իմ յոյսմ գաւ. եւ սկսանիցէ հարկունը զծառայն իւր. ուսեւ եւ ընդէն ընդ արքիւն. Կայցէ անը ծառայն այնորի՝ յաւաւր յորում անն ոչ ունիցէ. եւ ի ժամու յորում ոչ զիսկն, եւ

